

An aerial photograph of the Red Sea, showing the dark blue water, the surrounding landmasses, and the Bab el Mandeb strait.

است. وقتی نفت وارد دریا می شود، همه چیز به تدریج تغییر می کند. بوی آب، رنگ ساحل، مسیر مهاجرت آبزیان و حتی توان زنده ماندن موجوداتی که هزاران سال در این زیست بوم زندگی کرده اند. فاجعه اصلی دقیقا همین جاست، اینکه اثر آلودگی نفتی اغلب فوری و نمایشی نیست، بلکه آهسته، ماندگار و انباشته است.

خلیج فارس یکی از غنی ترین زیستگاه های دریایی منطقه دارد. از مرجان ها و لاک پشت ها و دریایی گرفته تا دلفین ها، ماهی های بومی، علف های دریایی و جنگل های حرا اما نفت تقریباً برای همه این ها سمی است. لایه نفتی روی آب، نور خورشید را محدود و فتوسنتز گیاهان دریایی را مختل می کند. بدون این گیاهان، بسیاری از گونه ها که تکیه بر این زمین می روند با حذف آن ها، زنجیره غذایی آرام آرام فرو می ریزد. مرجان ها از نخستین قربانیان اند.

این ساختارهای زنده که به «جنگل های بارانی دریا» معروف اند، به تغییرات شیمیایی بسیار حساس اند. تماس نفت با مرجان ها می تواند رشدشان را متوقف یا آن ها را به طور کامل نابود کند.

بازسازی مرجان هاگاهی دهه ها زمان می برد. برای پرندگان دریایی هم آلودگی نفتی تقریباً معادل مرگ است. لاک پشت های دریایی که ده سال هاست در خلیج فارس با تهدیدات انقراض روبه رو هستند، در معرض آسیب مستقیم نفت و مواد شیمیایی قرار می گیرند. هم از طریق آب آلوده و هم از طریق تخریب سواحل محل تخم گذاری. جوامع انسانی ساحلی هم بخشی از همین اکوسیستم هستند و می توان گفت که آلودگی زیست محیطی در خلیج فارس فقط بحران طبیعت نیست. بحران کیفیت زندگی این مردم است.

فاجعه ای که روی آب ماند

خلیج فارس پیش از این هم خسته بود. سال ها استخراج نفت، رفت و آمد سنگین کشتی ها تخلیه پساب صنعتی، گرمایش آب و ساخت و سازهای ساحلی، فشار بی سابقه ای بر این پهنه آبی وارد کرده بود. حالا جنگ و تنش های نظامی، لایه تازه ای را تهدید را اضافه کرده اند. تهدیدی که می تواند تعادل شکننده این زیست بوم را به نقطه ای بازگشت ناپذیر برساند. کارشناسان

محیط زیست بارها هشدار داده اند که خلیج فارس ظرفیت محدودی برای ترمیم خود دارد. نگرانی افست مربوط به امروز نیست، مسئله آینده ای است که ممکن است دیگری نتواند تنوع زیستی گذشته را بازسازی کند. بسیاری از گونه های دریایی برای تولید مثل، مهاجرت یا تغذیه به شرایط بسیار مشخصی وابسته اند. تغییر کیفیت آب، افزایش سموم و تخریب زیستگاه ها، این چرخه را مغلط می کند.

بعضی گونه ها جابه جا می شوند. بعضی کاهش پیدا می کنند و بعضی برای همیشه ناپدید می شوند. بی آنکه حتی اغلب مردم نامشان را شنیده باشند. دریا برای جنوب ایران هیچ گاه تنها منبع درآمد نیست، بخشی از حافظه جمعی فرهنگ محلی و زندگی روزمره است. این روزها احساس غمناک مردم هم ضربه خورده است.

جنگ ها معمولاً با شمار تلفات، موشک ها و ویرانی شهرها ثبت می شوند، اما آسیب هایی که به آب، خاک و زیست بوم وارد می شود، بسیار ماندگارتر اند. آسیب هایی که گاهی سال ها بعد خودشان را نشان می دهند.